

HYRYNSALMEN KUNTA

TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS 2024

Sisällys

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus.....	2
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät.....	2
1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano	2
1.3. Arvioinnin toteutustapa.....	3
1.4. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle	3
2. Vuoden 2023 arviointikertomuksen käsittely.....	4
3. Talouden toteutumisen arviointi	5
3.1. Kattamaton alijäämä.....	5
3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	5
3.3. Investoinnit	7
4. Toiminnallisten vuositavoitteiden toteutuminen	9
5. Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus	15
6. Allekirjoitukset.....	18

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakunnan kokoonpano tilikaudella 1.1. – 31.12.2024:

Jäsen	Varajäsen
Kati Nykänen, pj.	Pertti Heikkinen
Tarmo Heikkinen, vpj.	Esa Kemppainen
Ulla Heikkinen	Helka Tolonen
Tarja Kemppainen	Sirpa Mäkeläinen
Raimo Kuusela	Pekka Leinonen

Tarkastuslautakunnan esittelijöinä toimivat puheenjohtaja varsinaisten päätösasioiden osalta, tilintarkastaja tilintarkastusasioiden osalta ja sihteeri teknisten kokousasioiden osalta. Sihteerinä on toiminut toimistos sihteeri Pirkko Ohtonen.

Vastuunalaisina tilintarkastajina on vuonna 2024 toiminut KHT JHT Tiina Mikkonen-Brännkärr (22.9.2024 asti) ja KHT JHT Jyri Pesonen (23.9.2024 alkaen) BDO Auditor Oy:stä. Tarkastuslautakunta on tilikaudella seurannut tilintarkastajan työn edistymistä ja saanut selvityksen tilikauden 2024 tarkastuksen tuloksista. Lautakunta myös käsitteli ja vei valtuustolle tiedoksi päivitetyt sekä uudet sidonnaisuusilmoitukset.

1.3. Arvioinnin toteutustapa

Tarkastuslautakunnan työ perustuu valtuustokauden mittaiseen arviointisuunnitelmaan. Arviointisuunnitelmaan perustuen on laadittu työohjelma vuodelle 2024. Arviointi ja kokoukset ovat edenneet työohjelman mukaisesti. Tarkastuslautakunnan arviointi perustui viranhaltijoiden kuulemiseen, vuoden 2024 talousarvioon ja tilinpäätökseen sekä toimielinten pöytäkirjoihin ja toimintaa ohjaaviin sääntöihin/ohjeisiin.

1.4. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta esittää valtuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus ottaa huomioon tässä arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja antaa niistä vastineensa syyskuun 2025 loppuun mennessä kunnanvaltuustolle.

Kun arvioinnissa esitetyt kehittämistä vaativat asiat ovat valtuuston tiedossa ennen seuraavan vuoden talousarvion vahvistamista, voi valtuusto paremmin vaikuttaa talousarviossa päätettäviin asioihin. Keskeisimmäksi asiaksi tarkastuslautakunta nostaa edelleen tavoiteasetannan prosessin, jota tulee kehittää.

2. Vuoden 2023 arviointikertomuksen käsittely

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Kunnanhallitus on antanut valtuustolle 24.9.2024 lausunnon toimenpiteistä. Alla olevaan taulukkoon on koottu sellaisia kunnanhallituksen vastineita, joihin tarkastuslautakunta haluaa edelleen kiinnitettävän huomiota.

Tarkastuslautakunnan kannanotto arviointikertomuksessa 2023	Kunnanhallituksen selvitys ja tarkastuslautakunnan jatkokommentti
<i>Yhtenä olennaisimpana tavoitteena on edelleen talousarvion tavoiteasetannan yhtenäistäminen. Talousarvio ei ole yhteismitallinen toimialojen ja yksikköjen kesken. Kehitystä on tapahtunut erityisesti kunnanhallituksen alaisten ja yksiköiden tavoiteasetannassa.</i>	<i>Vastineen mukaan talousarvion laadintaan ja tavoitteiden asettamiseen on jaettu toimialoille aiempaa selkeämpi malli sekä järjestetty yhteisiä työpajoja mallin selkeyttämiseksi. Yhteismitallisuus on käytännössä haastava toteuttaa eri toimialoilla ja erilaisissa tehtävissä. Tähän kuitenkin pyritään edelleen.</i> Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2025: Tarkastuslautakunta kiittää toteutetuista kehittämistoimista, mutta samalla suosittelee kehitystyöhön panostamista jatkossakin.
<i>Henkilöstön työhyvinvointiin ja kuormittavuuteen tulee jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota.</i>	<i>Esimiehiä kannustetaan seuraamaan henkilöstön kuormitusta ja jaksamista sekä toimimaan hyvinvoinnin edistämiseksi. Vuonna 2023 toteutettiin ulkopuolisen asiantuntijan toimesta kaksi QWL-mittausta, toinen keväällä ja toinen syksyllä 2023. Ensimmäisen mittauksen jälkeen johtoryhmä tutustui tuloksiin ja suunnitteli niiden takia toimenpiteitä havaittujen kehittämiskohteiden parantamiseksi. Lisäksi tulokset toimitettiin esimiehille ja kunkin osaston tai tiimin tehtäväksi tuli käydä läpi kehitystarpeita ja -keinoja oman yksikön osalta. Syksyn 2023 tulokset olivat parantuneet jonkin verran kevästä. Työhyvinvointia tullaan seuraamaan säännöllisesti jatkossakin.</i> Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2025: Tarkastuslautakunta kannustaa tekemään henkilöstökyselyitä vuosittain.
<i>Tarkastuslautakunta suosittaa tämentämään elinkeinotoiminnan tavoitteet ja mittarit.</i>	<i>Elinkeinotoiminnalle pyritään löytämään mittarit, joita voidaan mitata ilman kyselytutkimuksia tai selvityksiä.</i> Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2025: Tarkastuslautakunta ymmärtää mittareiden asettamisen haastavuuden, mutta kannustaa kehittämään mittaristoa jatkossakin.
<i>Talousarvion ja tilinpäätöksen luettavuus tavoitteiden asettamisen osalta on haasteellinen, eikä kaikille tavoitteille kerrottu toteumaa tilinpäätöksessä. Tarkastuslautakunta suosittaa, että omistaja asettaisi konserniyhtiöille selkeät ja konkreettiset toiminnalliset tavoitteet.</i>	<i>Jatkossa myös konsernin osalta asetetaan tavoitteita indikaattoreineen samassa taulukkomuodossa, kuin kunnan omillekin toiminnolle. Samoin tulosten raportointia kehitetään.</i> Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2025: Tarkastuslautakunta toteaa, että konserniyhtiöiden tavoiteasetantaa on osittain kehitetty, mutta yhtenäistämistä kunnan tavoitteiden kanssa on suositeltavaa yhä edistää tulevaisuudessa.

Tarkastuslautakunnan mielestä vastine on ymmärrettävä ja asianmukainen. Olennaisin kehitettävä asia on edelleen talousarvion tavoiteasetanta ja tavoitteiden toteutumisesta johdonmukainen raportointi tilinpäätöksessä.

3. Talouden toteutumisen arviointi

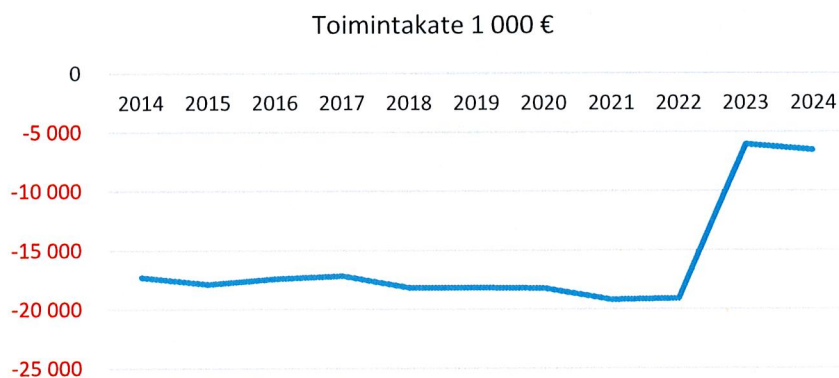
3.1. Kattamaton alijäämä

Kuntalain 110 § mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämää edellä mainittuna ajanjaksona katetaan. Tarkastuslautakunnan yksi lakisääteisistä tehtävistä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutuminen tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää 31.12.2024 tilinpäätöksessä. Kunnan ylijäämä (1,2milj. euroa) tilikaudelta 2024 kasvatti kertyneen ylijäämän määrän yhteensä 5,3 miljoonaan euroon. Konsernin taseessa tilikauden 2024 jälkeen kertynyt kumulatiivinen ylijäämä on yhteensä 4,1 miljoonaa euroa.

3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

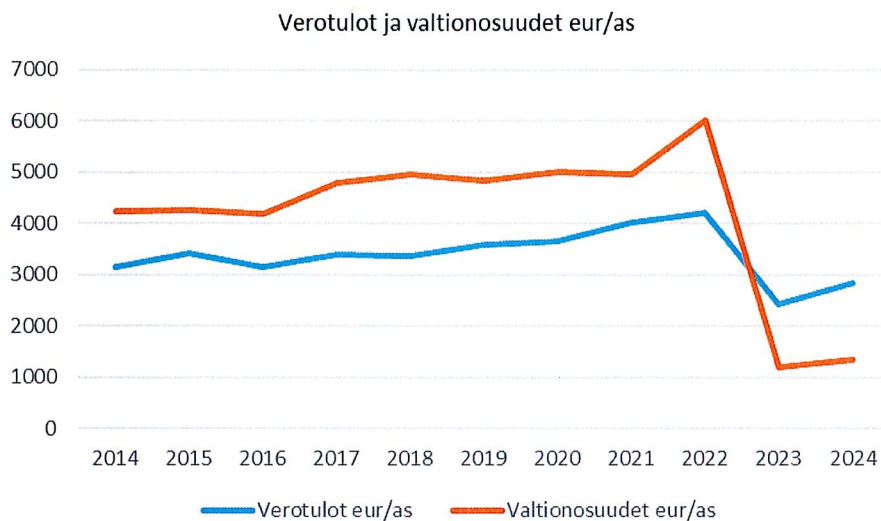
Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta. Kunnallistaloudessa tämä tunnusluku on aina negatiivinen, koska verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verorahoituksella (verotulot ja valtionosuudet).

Kuvio 1. Toimintakatteen kehitys kunnassa vuosina 2014–2024.

Vuoden 2023 kunnan toimintakate muuttui olennaisesti sote-palveluiden sekä pelastustoimen siirryttyä hyvinvointialueelle (kuvio 1). Vuoden 2024 toimintakate heikkeni hieman vuodesta 2023 ja oli -6,5 miljoonaa euroa (-6,1 miljoonaa euroa vuonna 2023). Toimintatuottoja kertyi 2,0 miljoonaa euroa ja toimintakulut olivat 8,6 miljoonaa euroa (8,4 miljoonaa euroa vuonna 2023).

Verotulot kasvoivat 12,9 %: a ja valtionosuudet 9 %: a vuodesta 2023. Verotuloja tilitettiin 5,7 milj. euroa ja valtionosuuksia 2,7 miljoonaa euroa. Valtionosuuksissa kasvu selittyy peruspalveluiden valtionosuuden sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen korvauksilla.

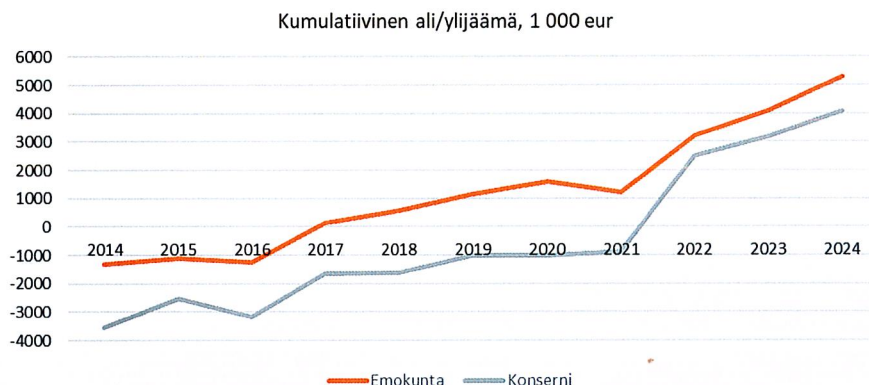
Kuvio 2. Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys 2014–2024.

Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, tulorahoitus on riittävä. Kunnan vuosikate kattoi tilikaudella poistot 302-prosenttisesti. Konsernissa vuosikate kattoi poistot 185-prosenttisesti. Tunnusluvut ovat tilikauden 2024 osalta hyvällä tasolla.

Emokunnan osalta asukasta kohden laskettu lainakanta laski hieman edellisvuoteen nähden ollen 31.12.2024 yhteensä 1 200 euroa per asukas. Konsernin lainat per asukas oli 2 427 euroa vuonna 2023, kun lainat per asukas oli 1 769 euroa vuonna 2024.

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen (alijäämäinen) määrä taas ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Tunnusluku oli kunnassa viiden vuoden kertymän osalta 2,6 milj. euroa, kun vuonna 2023 tunnusluku oli 2,3 milj. euroa. Tunnusluku kertoo siitä, että tulovirta riittää menojen kattamiseen.

Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2024 tuloslaskelma osoittaa 1,2 milj. euroa ylijäämää (konsernin ylijäämä on 0,9 milj. euroa). Hyrynsalmen kunnalla on nyt kumulatiivista ylijäämää 5,3 ja konsernilla 4,1 miljoonaa euroa ylijäämää. Ylijäämien kehitys on ollut viime vuosina positiivista sekä kunnassa että konsernissa.

Kuvio 3. Kumulatiivinen ali/ylijäämä kunnassa ja kuntakonsernissa 2014–2024.

3.3. Investoinnit

Investointeja toteutettiin vuoden 2024 aikana nettona noin 0,75 miljoonan euron edestä, mikä on hieman edellisvuotta pienempi (0,87). Investoinnit toteutuivat lähes talousarvion mukaisena (0,78). Merkittävin investointikohde oli Hyttiväylän/kevyen liikenteen väylän rakentaminen 428 tuhatta euroa ja se pysyi talousarvioraamissaan. Vuoden 2024 investointitaso on Hyrynsalmen kunnan kantokyvyn ylärajoilla. Talouden kantokyvyn mukainen kestävä vuotuisen investointitaso on noin 0,5 miljoonaa euroa.

Kannanotto talouden kehittymiseen

Taseeseen kertynyt kunnan ylijäämä nousi tilikaudella noin 5,3 miljoonaan euroon. Konsernissa kertynyt taseen ylijäämä oli tilikauden lopussa 4,1 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Valtionosuusrahoitus ja verotulot kasvoivat vuodesta 2023 merkittävästi. Asukasmäärä laski edelleen. Väestörakenne on vanhusvaltainen. Eläkeläisten osuus väestöstä on jo yli 50 %: a.

Kunnan vuosikate kattoi tilikaudella poistot 302-prosenttisesti. Konsernissa vuosikate kattoi poistot 185-prosenttisesti. Omavaraisuusaste sekä kunnassa että konsernissa on hyvällä tasolla. Tunnuslukujen valossa Hyrynsalmi täyttää tasapainoisen talouden tunnusmerkit.

Tunnuslukuja tarkasteltaessa voidaan todeta, että talous on vakaalla pohjalla, mutta vaatii jatkossakin suunnitelmallista taloudenhoitoa ja investointitason pitämistä maltillisena.

4. Toiminnallisten vuositavoitteiden toteutuminen

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen toiminnalliset tavoitteet määräytyivät pääosin talousarviokirjassa määritellyistä erityistavoitteista, jotka ovat pysyneet samoina aikaisempaan verrattuna. Lisäksi kunnanhallituksen tavoitteena on tehostaa kunnan palvelutoimintoja, prosesseja ja henkilöstö- sekä konsernipolitiikkaa. Tarkastuslautakunta totesi arviointimahdollisuuksista aiemmin, että tavoitteiden toteutumista ei ole mahdollista arvioida, koska niiltä puuttuvat konkreettiset toimenpidevaatimukset sekä arviointikriteerit. Näin oli myös päättyneellä tilikaudella.

Kunnan henkilöstömäärä on vuoden 2024 lopussa yhteensä 70, jossa vähennystä 18 henkilöä vuodesta 2023. Ateria- ja puhtaanapitopalvelut siirtyi liikkeenluovutuksella yksityiselle toimijalle 1.2.2024 alkaen. Ateria- ja puhtaanapitopalveluiden vakituinen henkilöstö siirtyi liikkeenluovutuksena uudelle toimijalle.

Seuraavissa taulukoissa tavoitteiden toteumia arvioidaan kirjaimilla **T** = toteutui, **O** = toteutui osittain, **E** = ei toteutunut ja **X** = ei voida arvioida (mitattavuus puuttuu tai raportointi on epäselvä).

Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallintopalvelut

Tavoite	Toteuma
Asiakkaiden tarpeita vastaavat, tehokkaat ja monikanavaiset palvelut kuntalaisille, mökkiläisille ja matkailijoille. Käytössä tarvittavat sähköiset asiointikanavat.	E
Käytössä uudet, palvelevat verkkosivut	E
Monipuolinen ja aktiivinen viestintä: kuntalaisten hyvät osallistumismahdollisuudet ja myönteinen kuntakuva	O

Tarkastuslautakunta nostaa kunnan yhdeksi olennaisimmaksi tavoitteeksi edelleen yhtenäistää talousarviokirjan tavoitteita. Monipuolisen ja aktiivisen viestinnän tavoitetta edistettiin lisäämällä viestintää kunnan kanavissa. Kuntalaiskyselyä ei toteutettu vuonna 2024. Talousarviokirja ei ole yhteismitallinen toimialojen ja yksikköjen kesken.

Henkilöstöpalvelut

Tavoite	Toteuma
Työskentelyn arki toimii, tukipalvelut ovat vaivattomasti saatavilla ja henkilöstö voi hyvin ja jaksaa työssään.	O
Henkilöstön osaaminen on riittävä ja ajantasainen	O
Palkkaus on oikeudenmukaista, tasapuolista ja kannustavaa	E
Yhteistyötoimikunta ja työsuojelutoimikunta kokoontuvat säännöllisesti. Työsuojelun toimintaohjelma päivitetään ja työn riskien arviointi toteutetaan	T
Toimivat työterveyspalvelut turvataan ja henkilöstöä tiedotetaan työterveyspalveluiden muutoksista	T

Ajantasainen ja aktiivinen henkilöstön tiedottaminen, henkilöstölle turvataan hyvät mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa	O
Ateria- ja puhtaanapalvelujen hallittu liikkeenluovutus	O

Tavoitteet toteutuivat osittain. Henkilöstöpalvelujen tavoitteiden mittareina oli paikoin ”määrä” ja muun muassa sairauspoissaolojen aleneva kehitys. Tarkastuslautakunta toistaa suosituksensa tulosmittareiden täsmentämisestä. Tulostuloksissa tulisi ilmetä, millaisia määriä on tarkoituksenmukaista tavoitella, jotta toiminta olisi tuloksellista ja tulokset helpommin arvioitavissa. Sairauspoissaolojen määrä oli lisääntynyt, mutta toimintakertomuksessa ei ilmene, kuinka paljon sairauspoissaolojen määrä on kasvanut työntekijää kohti. Työhyvinvointikyselyä ei toteutettu vuonna 2024. Ateriapalvelun tuottaman ruoan laatu ei ole ollut täysin tavoitteiden mukainen.

Työllistäminen:

Tavoite	Toteuma
Valmistaudutaan suunnitelmallisesti 2025 palveluiden siirtoon kunnille	T
Tuetaan nuorten työllistämistä kesätyöseteleillä 8- ja 9-lk päättävälle ja toisen asteen opiskelijoille. Markkinoidaan aktiivisemmin sekä seteliä että kunnan omia kesäsetelityöpaikkoja	T
Tuotetaan vaikuttavaa työllisyyden hoidon palvelua	E

Työllistämisen tavoitteiden toteutumisen arviointiin oli asetettu mittarit. Työttömyysasteen tavoite oli < 10 %, kun työttömyysaste oli 13,2 %. Työmarkkinatuen kuntaosuuden tuli olla aleneva < 120 tuhatta euroa. Tavoite ei toteutunut vaan työmarkkinatuen maksut kasvoivat 138 tuhanteen euroon. ELY-keskuksen Kainuun työllisyyskatsauksen mukaan pitkäaikaistyöttömiä oli vuoden 2024 lopussa 29 (26 vuonna 2023).

Hyrnsalmella työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli vuoden 2024 joulukuussa 13,2 %. Vuoden 2023 joulukuussa vastaava luku oli 11,9 %. Työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi edellisen vuoden lopun 95 henkilöstä 91 henkilöön. Alle 25-vuotiaita työttömiä ei ollut lainkaan. Koko maassa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuussa 2024 10,8 % ja Kainuussa 12,2 %.

Työllisyyspalvelut siirtyvät kuntien vastuulle 1.1.2025 alkaen, johon saakka kuntakokeilu jatkui. Hyrnsalmi kuuluu Kainuu-Koillismaan työllisyysalueeseen. Paltamon kunta tuottaa 1.1.2025 alkaen henkilöstö- ja työllisyysasiakaspalvelut myös Hyrnsalmella.

Työmarkkinatuen kuntaosuus ylitti talousarvion 26 000 eurolla. Työmarkkinatuen kuntaosuus kasvoi edellisestä vuodesta 7 000 eurolla. Kuntien osuus työttömyystukien rahoituksesta laajenee vuoden 2025 alussa TE-palvelut 2024-uudistuksen myötä. Taustalla on tavoite ohjata kuntia tarjoamaan työttömille palveluja, joiden avulla he voivat työllistyä nopeammin. Työllisyystilanne heikkeni edellisestä vuodesta.

Elinkeino- ja matkailutoimi

Tavoite	Toteuma
Säilyttää ja kasvattaa matkailuyritysten liikevaihtoa ja työpaikkoja mm. hanketoiminnalla	X
Turvata Suopotkupallon MM-kisojen järjestäminen Hyrynsalmen kunnassa Vuorisuolla, mikäli tapahtuma pystytään järjestämään. Tapahtuma lisäisi alueen tunnettavuutta sekä veto-voimaa myös muiden tuotantojen ja tapahtumien kautta.	E
Turvata maa- ja metsätalouden työpaikat	X
Tuulivoimapuistojen toiminnan turvaaminen ja kehittäminen	T

Tavoitteena oli säilyttää matkailuyritysten liikevaihto ja työpaikat mm. hanketoiminnalla matkailutulon kasvattamiseksi. Tavoitteena oli turvata myös Suopotkupallon MM-kisojen järjestäminen. Joukkumäärätavoite 150 ei aivan toteutunut. Maa- ja metsätalouden työpaikkojen turvaaminen sekä tuulivoimapuistojen toiminnan turvaaminen ja kehittäminen kuului elinkeino- ja matkailutoimen toiminnallisiin tavoitteisiin. Tilinpäätöksen mukaan maa- ja metsätalouden työpaikat ovat vähenemässä pitemmällä aikavälillä. Tuulivoimatuotanto on linjattu kunnan kaavoitusprosessissa. Tarkastuslautakunta suosittelee täsmentämään elinkeinotoiminnan tavoitteita ja mittareita niin, että ne olisivat keskenään yhteismitallisia. Myös toteumat tulisi raportoida asetettujen tavoitetasojen ja mittareiden mukaisesti.

Maaseututoimi:

Maaseutuhallinto järjestää maaseututoimen tehtävät. Tavoitteet liittyvät talousarviomäärärahoihin. Yhteistyö sopimuskuntien kesken on tilinpäätöksen mukaan sujunut hyvin ja talousarvio alittui (toteutuma 95 %).

Sivistyslautakunta**Hallinto**

Tavoite	Toteuma
Tukea yksiköiden toimintaa, huolehtia yhteisestä koordinaatiosta ja yhteistyöstä sekä kehitystehtävistä (hankkeiden määrän pysyminen samalla tasolla ja omarahoitusosuus)	E
Motivoitunut, hyvinvoiva ja työhönsä sitoutunut henkilöstö	O
Sisäinen ja ulkoinen viestintä. Kannustetaan elinikäiseen oppimiseen	X

Ensimmäisen tavoitteen osalta hankkeiden määrä ja omarahoitusosuudet kasvoivat. Sairauspoissaolotavoite, sairauspoissaolot eivät lisäänty, ei toteutunut. Poissaolot ovat kasvussa. Sisäistä ja ulkoista viestintää koskevan tavoitteen toteutumisesta kerrotaan, että kansalaisopiston palvelutaso on pysynyt vähintään entisellään ja kirjaston palvelut ovat monipuolistuneet ja uudistuneet. Tavoitteen toteutumista ei voitu arvioida. Tarkastuslautakunta suosittelee täsmentämään tavoitteita ja mittareita niin, että ne olisivat keskenään yhteismitallisia. Myös toteumat tulisi raportoida asetettujen tavoitetasojen ja mittareiden mukaisesti.

Varhaiskasvatus

Tavoite	Toteuma
---------	---------

Pedagogiikan ja tiimityön kehittäminen Hyrynsalmen varhaiskasvatuksessa	T
Henkilöstön ammatillisen osaamisen vahvistaminen ja kehittäminen koulutussuunnitelman mukaisesti	T
Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen järjestäminen inklusiivisten periaatteiden mukaisesti	T

Varhaiskasvatuksen tavoitteet vuodelle 2024 toteutuivat kaikilta osin. Tavoitteiden toteuman seuranta ei kuitenkaan ole yhtenäinen muiden toimialojen seurannan kanssa. Tarkastuslautakunta suosittelee täsmentämään tavoitteita ja mittareita niin, että ne olisivat keskenään yhteismitallisia. Myös toteumat tulisi raportoida asetettujen tavoitetasojen ja mittareiden mukaisesti

Perusopetus

Tavoite	Toteuma
Koulujen TVT (tieto- ja viestintäteknologia) – suunnitelman käyttöönotto	X
Koulu toimii kiusaamisen vastaisessa toiminnassa	O
Edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, koulunkäyntiä ja opiskelua sekä osallisuutta	X
Kaikki perusopetuksen päättäneet oppilaat pääsevät jatko-opintoihin	T

Tavoitteet olivat selvästi mitattavissa, mutta seurattaville mittareille ei ole asetettu tavoitearvoa. TVT-laitteiden määrää/oppilas eikä laitteiden käyttökuvausta raportoitu. Toimintakertomuksen mukaan perusopetuksessa toteutettiin Kiva-koulukysely sekä Move-testit, mutta kyselyiden tuloksia ei raportoitu. Laatutyön osalta tavoitetaso oli työsuunnitelman toteutuminen. Toimintakertomuksessa ei raportoitu laatutyössä saavutettuja tuloksia.

Kansalaisopisto

Tavoite	Toteuma
Harrastajamäärien säilyttäminen ja suunniteltujen kurssien toteutuminen	O
Erityisryhmien tuki: kansalaisopisto saanut Opetushallitukselta avustusta maahanmuuttajien, työttömien sekä seniorien ja eläkeläisten kurssimaksujen alentamiseen/korvaamiseen	E

Tavoitteet olivat selvästi mitattavissa, mutta seurattaville mittareille ei ole asetettu tavoitearvoa. Toimintakertomuksessa oli raportoitu toimintatilastotietoja, joiden perusteella oli mahdollista arvioida tavoitteiden toteutumista.

Kirjasto

Tavoite	Toteuma
Numeraalisia tavoitteita: - Vähintään kuusi eri näyttelyä vuodessa (toteutui seitsemän) - Hankinnat 700 kirjaa/vuosi (toteutui 804) - Lainamäärät pysyvät ennallaan tai kasvavat (kasvua 1,28 %)	T T T
Lasten ja nuorten lukemisen tukeminen	O

Kirjaston tavoitteista osa on numeraalisesti helposti mitattavia, kun taas osa vaikeampia tulkita. Tavoitteen voidaan todeta toteutuneen.

Kulttuuripalvelut

Tavoite	Toteuma
Musiikki ja taidekasvatus: I, II ja III-tason tutkinnot	X
Oppilaskonsertit	T
Kulttuuritoimi ja museo: tuottaa mahdollisimman monipuolisesti kulttuuripalveluja kunnallisten ja maakunnallisten yhteistyökumppaneiden kanssa	O
Kulttuuritoimi ja museo: sujuva, näkyvä, kuuluva ja paikallinen kulttuuritoiminta	O
Kulttuuritoimi ja museo: osallistutaan Kulttura-hankkeeseen	X

Tavoitteet eivät ole mitattavissa, kun tavoitetasoa ei määritetty, joten niitä ei arvioida. Raportointi on toimintakertomustyyppistä, mikä antoi kuvan toiminnan laajuudesta. Tarkastuslautakunta suosittelee mittareiden ja tavoitteiden tarkentamista, jotta asetettujen tavoitteiden toteutumien seuranta tilinpäätöksellä olisi mahdollista.

Liikuntatoimi

Tavoite	Toteuma
Aktivoidaan ja avustetaan urheiluseurojen toimintaa	T
Kunnan, koulun, kansalaisopiston, urheiluseurojen sekä järjestöjen ja yhdistysten välinen yhteistyö ja toiminnan/ohjattujen ryhmien kehittäminen	O
Omatoimisten liikuntamahdollisuuksien esille tuominen	O
Avustusten hakuprosessi sähköiseksi	T

Nuorisotoimi

Tavoite	Toteuma
Moniammatillinen yhteistyö ja sen kehittäminen	X
Nuoristalo-toiminnan kehittäminen	T
Nuorisotoimen avustukset hakuun kerran vuodessa	X
Valtakunnallisten hankkeiden jatkuvuus (mm. harrastamisen Suomen malli)	T
Diginuorisotyö verkossa yhteistyössä etsivän nuoristyöntekijän kanssa	X
Nuorisovaltuustotoiminta; Nuorisovaltuuston edustajia mukana lautakunnan ja hyvinvointialueen nuorisovaltuustoissa	X

Liikuntatoimen ja nuorisotoimen tavoitteet ovat perustoimintaa kuvaavia, joten niiden toteutumia ei ole pääosin mahdollista tilinpäätöksestä arvioida. Tilikaudella on kuitenkin toteutettu huomattava määrä erilaisia asioita, joten tavoitteiden arvioidaan toteutuneen kokonaisuudessaan ainakin osittain. Tavoiteasetantaa on aiheellista täsmentää niin, että ne vastaavat asetettuja mittareita.

Ympäristölautakunta

Teknisen- ja valvontatoimen osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään.

Valvonta, kaavoitus ja mittaus

Tavoite	Toteuma
Rakennuslupakäsittelyssä pyritään kolmen viikon käsittelyaikaan ja poikkeamislupakäsittelyssä kolmen kuukauden käsittelyaikaan. Tavoitteena on käyttää ympäristöön soveltuvaa turvallista rakennustapaa.	X
Laaditaan kaavoitusohjelma 2022–26, jonka mukaan kaavahankkeet etenevät. Tarvittaessa on mahdollisuus myös kiireellisten kaavahankkeiden toteuttamiseen.	E
Kaavoitushankkeet etenevät tavoitteiden mukaan	X

Toteumia ei ole raportoitu tilinpäätöksessä. Rakennuslupien käsittelyaikaa koskeva tavoite olisi selkeästi mitattavissa, mutta tietoa ei ilmene tilinpäätöksestä. Toimintakertomuksessa todetaan, että käsittelyajat ovat pidentyneet.

Liikenneväylien osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään.

Liikuntapaikat ja yleiset alueet osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään. Hiihtolaturien käyttöä on seurattu liiketunnistins-laskurin avulla. Toimintakertomuksessa ei annettu selontekoa käyttäjien määrästä.

Kiinteistöt -toiminnon vuositavoite oli parantaa taloudellista tehokkuutta siten, että ensisijaisesti tyhjillään tai vajaakäytössä olevat kiinteistöt pyritään edelleen myymään tai vuokraamaan. Mikäli myynti tai vuokraus ei onnistu, ylläpitokustannukset tuli minimoida poistamalla lämmitys ja sähkö. Tavoite oli sama kuin edellisvuonna. Tilinpäätöksen mukaan tavoitteen kustannustehokas kiinteistömäärän ylläpito ei toteutunut. Perusturvakeskuksen käyttöaste on matala. Kiinteistöjen nettokustannus oli 158,43 euroa/asukas, kun se oli 111,82 euroa/asukas vuonna 2023. Osaltaan muutosta selittää se, että terveysaseman hoivasiipi on tyhjillään. Tarkastuslautakunta suosittelee täsmentämään tavoitteita ja mittareita niin, että ne olisivat keskenään yhteismitallisia. Myös toteumat tulisi raportoida asetettujen tavoitetasojen ja mittareiden mukaisesti.

Konevarikon tavoitteena on tuottaa määritellyt palvelut mahdollisimman korkealaatuisesti, oikea-aikaisesti ja pienin häiriöin sekä taloudellisesti tehokkaasti. Tavoite ei ole mitattava, vaan perustehtävää kuvaava. Tilinpäätöksessä kerrotaan, että palvelut on tuotettu odotusten mukaisesti. Tarkastuslautakunta suosittelee jatkossa asettamaan esimerkiksi seurattavia ja numeerisia kustannustehokkuuden mittareita esimerkiksi kiinteistön ylläpitokulut/neliö.

Ravitsemus- ja puhtaanapitopalvelut

Tavoite	Toteuma
Tavoitteena on tehokas, luotettava ja toimiva aterian- ja puhtaanapitopalvelu ja sujuva yhteistyö tuottajan ja tilaajan välillä	X

Menot ja tulot ovat tasapainossa ja tilat sekä laitteet tehokkaassa käytössä.	X
---	----------

Talousarviokirjassa oli toimintaa kuvaavia tavoitteita, joista tarkastuslautakunta tunnisti kaksi mitattavissa olevaa asiaa. Tavoitteiden toteutumisesta todettiin, että palvelutuottajan henkilöstökyselyn tulokset ovat käytettävissä 4/2025.

Yhteenvetona tarkastuslautakunta toteaa, että toiminnallisten tavoitteiden toteumista suurinta osaa ei ole mahdollista arvioida.

Tarkastuslautakunta huomautti viidessä edellisessä arviointikertomuksessa, että vuositaavoitteiden sekä niitä toteuttavien toimenpiteiden määrittelyä talousarviossa tulisi kautaltaan selkeyttää. Tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi tulisi asettaa seurattavat määrälliset tai laadulliset mittarit, joiden toteutumista on mahdollisuus arvioida.

Talousarviokirjan tavoitteet eivät kuitenkaan ole yhteismitalliset toimialojen tai tulosityksiköiden kesken. Tapa ilmaista toiminnallinen tavoite vaihtelee kirjoittajan mukaan eikä kokonaisuus ole yhteismitallinen. Esimerkiksi sivistyslautakunnan hallinto asetti tavoitteeksi mitata työhyvinvointia. Samat henkilöstötavoitteet tulisi olla koko kunnassa kaikille. Kunnanhallituksen tulisi huolehtia yhteismitallisesta kokonaisuudesta.

Tarkastuslautakunta pyytää kunnanhallitusta raportoimaan tavoitteiden toteumat valtuustolle. Ainakin niiden tavoitteiden toteumat tulisi raportoida, jotka olivat selvästi mitattavissa (esim. perusopetus). Tarkastuslautakunta myös toivoo, että tilivelvolliset ottaisivat itse kantaa kunkin tavoitteen kohdalla, toteutuiko tavoite vai ei.

Hyvä vuositavoite on kunnalle aidosti tärkeä

Hyvä vuositavoite on yksiselitteinen ja riittävän konkreettinen. Hyvä tavoite ilmaisee tekemisen tuloksen, eikä kuvaa itse tekemistä. Hyvin muotoiltua tavoitetta voidaan lopuksi arvioida ja yksiselitteisesti todeta, onko se saavutettu. Tarkastuslautakunta toivoo yhteistä raportointia tilinpäätöksessä; tavoite, mittari ja toteuma taulukkona.

Kunnan tulisi myös keskittyä mittaamaan vain niitä asioita, joihin se voi omilla toimenpiteillään vaikuttaa. Tarkastuslautakunta kannustaa tilivelvollisia valmistelemaan vuositaavoitteitaan valtuuston päätettäväksi nämä lähtökohdat huomioiden.

5. Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus

Kuntakonserni on toimintakertomuksen mukaan suhteellisen hyvässä toiminnallisessa ja taloudellisessa kunnossa. Kiinteistöyhtiöiden toimitusjohtajan tehtävät hoidettiin myös vuonna 2024 kuntakonsernin sisältä. Vesi-Megan osalta siirryttiin myös samankaltaiseen järjestelyyn.

Konserniyhteisöille talousarviossa asetetut vuoden 2024 tavoitteet on koottu seuraaviin taulukoihin siltä osin kuin talousarviosta tunnistaa mitattavia tavoitteita.

<i>Kiinteistö Oy Ahmahaka</i>	<i>Tavoitteen toteutuminen</i>
- Yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa kehitettävä, jotta erityisryhmiin kuuluvat tarpeet ja toiveet tulevat huomioitua. - Tavoitteena myydä/vuokrata 24 huoneistoa (Ahma 3) vuoden 2025-2026 aikana muuhun käyttötarkoitukseen kuin pysyvään vuokra-asumiseen. - Tulostavoite vuosille 2025-2026 on lievästi positiivinen.	- Kotikäyntejä tehty tarvittaessa yhdessä sosiaaliohjaajan ja asumisohjaajan kanssa - Tavoitteessa ei onnistuttu. Asoy Linnalan huoneistojen myyntiprosessi odottaa riisteyalueen kaavoituksen valmistumista - Ei toteutunut. Yhtiön tappio tilikaudelta oli 113 036,34 €.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että Kiinteistö Oy Ahmahakalle asetetut tavoitteet on talousarviokirjassa 2024 määritelty pitkälti vuosille 2025-2026. Tarkastuslautakunta suosittelee tavoitteiden selkeyttämistä, jotta yhtiö voi itse vaikuttaa niiden toteutumiseen.

<i>Kiinteistö Oy Hyrynsalmen Virastotalo</i>	<i>Tavoitteen toteutuminen</i>
Tarjotaan kohtuuhintaisella vastikkeella tiloja omistajansa omaan käyttöön ja vuokratyösköön. Tavoitteena oli pitää talous hyvässä kunnossa.	Tilinpäätöksen mukaan toiminnallisissa tavoitteissa onnistuttiin. Taloudellinen tavoite ei toteutunut. Tilikauden tappio oli 27 530 euroa.

<i>Kiinteistö Oy Kiviöntaito</i>	<i>Tavoitteen toteutuminen</i>
Toiminnallisena tavoitteena on tehokas kiinteistönhallinta. Tavoitteena on ollut, että vuokralaiset pysyvät omistajien hallitsemisissa tiloissa.	Tilinpäätöksen mukaan strategiset ja toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet tilikauden 2024 aikana. Yhtiön voitto oli 4 033 euroa.

<i>Vesi-Mega Oy</i>	<i>Tavoitteen toteutuminen</i>
- Kaukolämpöverkon runkolinjat on rakennettu. Jatkossa keskitytään verkoston kunnossapitoon, runkolinjan varrella olevien uusien asiakkaiden hankintaan ja toiminnan tehostamiseen. - Vuoden 2024 liikevaihtotavoite oli 1 881 235 € ja tulostavoite 50 873 €.	- Verkoston kunnossapidon, asiakashankinnan ja toiminnan tehostamisen osalta totemia ei ole kommentoitu tilinpäätöksellä - Taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet. Tilikauden liikevaihto oli 1 656 835,88 € ja tappio 74 427 €.

Talousarvion ja tilinpäätöksen luettavuus tavoitteiden asettamisen osalta on haasteellinen, eikä kaikille tavoitteille kerrottu toteumaa tilinpäätöksessä. Tarkastuslautakunta suosittelee, että omistaja asettaisi konserniyhtiöille selkeät ja konkreettiset toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

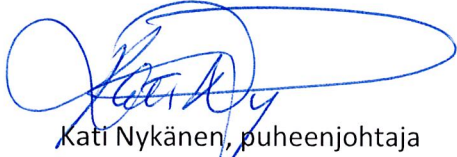
Konserniyhtiöistä Kiinteistö Oy Kiviöntaito teki voitollisen tuloksen. Muilta osin konsernin tytäryhtiöt olivat tappiollisia. Tarkastuslautakunta toteaa, että toiminnan tulisi olla kannattavaa.

6. Allekirjoitukset

Tarkastuslautakunta kiittää yhteistyöstä toimielimiä ja viranhaltijoita sekä koko kunnan henkilöstöä.

Hyrynsalmella 7. toukokuuta 2025

Tarkastuslautakunta

Kati Nykänen, puheenjohtaja

Tarmo Heikkinen, varapuheenjohtaja

Ulla Heikkinen, jäsen

Tarja Kemppainen, jäsen

Raimo Kuusela, jäsen

